



## Siniaratit – *Pionus*-suku

*Teksti: Sabine Kurt*

Pionukset ovat mahtavia lemmikkejä; helppohoitoisia, suhteellisen hiljaisia, eivätkä mitenkään ylettömän kalliita. Suomessa taitaa tällä hetkellä olla vain yksi kasvattaja, joten näin ollen täytyy kyseistä lajia halajavan ehkä lähteä hakemaan sellainen ulkomailta, mikäli muuta keinoa ei ole. Pionuksia voidaan hyvillä mielin suositella myös lapsiperheisiin ja kerrostaloasuntoihin.

Puhun pionuksista, vaikka oikeastaan pitäisi puhua siniarateista. Tahdon kuitenkin tehdä selvän eron tähän, sillä pionus-suku on yhtä kaukana tyypillisistä arateista kuin Helsinki ja Pietari - oikeastaan aratit tarkoittavat vain aratinga-sukua. Ornitologit ovat huomanneet, että pionuksilla on hyvin paljon samaa mm. amatsonien ja caiqueiden kanssa.

Pionuksia löytyy 7 eri lajia, viittä näistä pidetään maailmalla yleisesti lemmikkeinä, jäljelle jäävät 2 lajia (luumupääaratti ja punanokka-aratti) lisääntyvät suhteellisen huonosti vankeudessa, vaikka tosin viime aikoina punanokka-aratti on lisääntymään päin. Yleisin ja suosituin lemmikki näistä on ehdottomasti siniaratti kauniin sinisen päänsä vuoksi.

### Millainen on pionus?

Pionuksia tapaa Etelä- ja Väli-Amerikassa. Kaikki suvun edustajat ovat hyvin pitkälle samaa kokoluokkaa, eli "keskikokoisia": pienin (meksikonaratti ja ruskoaratti) on n. 24cm, kun taas suurin ylittää n. 30cm mittoihin (parananaratti). Kaikilla pionuksilla on valkoinen silmärengas, ja alaperä on punainen. Pionukset tuoksuvat innostuessaan hienoisesti myskille, mutta suvun erikoisuus on kuitenkin raskas hengitys/läähätys, kun ne ovat peloissaan tai yrittävät varoittaa lähestyvistä vaarasta. Tämä kuitenkin loppuu, kun tilanne menee ohi.

Pionuksia pidetään eritoten hiljaisina. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei pionuksista pääsisi ääntä, mutta desibelit eivät nouse lähellekään muita Etelä-Amerikan sukulaisiaan, kuten amatsonia, aratteja ja aroja. Täytyy myös muistaa yksilöerot - toiset ovat äänekkäämpiä kuin toiset. Puhekyky ei ole pionuksilla parhaimmasta päästä, mutta ei lainkaan tavatonta; varsinkin suvun koiraat ovat taitavampia puhumaan kuin naaraat. Sanojen ääntäminen on hyvin



*Meksikonaratti (Pionus senilis)*

*Kuva: Sabine Kurt*

arattimainen, joten toisinaan ei välttämättä edes huomaa, että sehän puhuu!

### Hoito ja ruokinta

Pionukset elävät hyvässä hoidossa jopa 40 ikävuoden tietämille, joka monen mielestä on hyvin ideaali elinikä. Pionukset ovat uteliaita, rohkeita, leikkisiä ja usein jopa hyvin koomisia, ja niiden touhuiluja on mielenkiintoista seurata. Pionukset eivät myöskään vaadi ihmisen jakamatonta huomiota ja ovat itsenäisiä, usein leikkien omissa oloissaan omien lelujensa kanssa. Toki toisinaan ne oikein vaativat rapsutuksia ja seuraavat uteliaan luonteensa puolesta perässäsi. Pionuksia on myös helppo ottaa matkoille mukaan, eivätkä ne stressaannu ylettömän helposti.

Pionuksille tulee tarjota mahdollisimman monipuolista ruokaa, joka sisältää mm. siemeniä, pähkinöitä, tuoreita/kuivattuja vihanneksia, hedelmiä, marjoja ja juureksia, ituja, papuseosta ja luonnonkasveja.

Pellettejä tulee tarjota rajoitetusti, sillä pionukset ovat alttiita niiden sisältämien suurten proteiinimäärien vuoksi mm. sisäelinvaurioille, jonka takia pellettejä ei suositella annettavan pääsääntöisenä ravintona.

Ruokintaan kannattaa tosin kyllä perehtyä hyvin, sillä eritoten A- ja D-vitamiinin sekä kalsiumin saaminen on pionuksilla tärkeää. A-vitamiinin saaminen yksinkertaistettuna tapahtuu kaiken sellaisen kautta, jossa on beetakaroteenia. Hyviä A-vitamiinin lähteitä ovat mm. porkkanat, punaiset chilipaprikat, parsakaali, bataatti, verkkomeloni, voikukka, pinaatti, mango ja papaija. D-vitamiinia taas saa mm. keitetyistä kananmunista (keltuainen/vko), auringosta ja UV-valosta. Kalsiumin imeytyminen onkin sitten hieman monimutkaisempi asia, sillä se riippuu siitä, kuinka paljon D3-vitamiinia, fosforia ja rasvaa elimistössä on sillä hetkellä. Kalsiumrikkaita vihanneksia ja hedelmiä on paljon tarjolla, mm. kaali, voikukka, parsakaali jne. Osassa oksaalihappo heikentää kalsiumin imeytymistä, mutta näissä tapauksissa keittäminen auttaa asiaan.

Ruoka-aineiden ravintoarvoja pääsee katsomaan suomeksi mm. täältä:  
<http://www.fineli.fi>

Sukukypsäksi tullessaan pionukset, kuten mikä tahansa laji, käyttäytyy luontaisen vaistonsa varassa ja mm. lisääntymiskauden aikana voi osoittaa yksilöstä riippuen hienoista aggressiota. Tämä voi näkyä mm. oman häkin puolustamisena tai kumppanin puolustamisena, eikä mahdollinen pureminenkaan ole lainkaan tavatonta. Normaaliloissa pionukset ovat hyvin sävyisiä.

Häkki tulisi tietenkin olla mahdollisimman iso, sillä pionukset ovat aktiivisia ja vaativat suuren häkin tai vaihtoehtoisesti paljon vapautta häkin ulkopuolella. Hyvin leikkisinä erilaisten lelujen tarjoaminen on myös tärkeää.

Linnun suihkutuspöytä muutamana päivänä viikossa on erittäin suositeltavaa, jotta linnun sulkapeite pysyy kunnossa. Suihkutuksen voi hoitaa joko suihkupullon avulla tai vaihtoehtoisesti viedä lintu suihkuun, kun on itse menossa. Monilla on suihkussa linnulle oma orsi, jolla lintu nauttii suihkusta roiskuvista pisaroista. Älä kuitenkaan pakota lintua suoraan suihkun alle.

## Lajit

### Siniaratti

- *Pionus menstruus*
- *P. m. rubrigularis*
- *P. m. reichenowi*
- Blue-headed Parrot

Noin 28cm, muutoin vihreähkö lintu, mutta erottuu kauniin sinisen päänsä vuoksi. Korvien alueet ovat mustat, valkoinen silmärengas, alaperä punainen. Poikasten päät ovat punertavat ennen aikuispuvun saavuttamista.

Tulee toimeen muiden lajien kanssa, helpohoitoinen, leikkisä, suhteellisen hiljainen ja lempeäluonteinen.

Levinneisyys luonnossa: Trinidad, Kolumbia, Ecuador, Costa Rica, Peru, Brasilia, Bolivia.



Siniaratin poikaset  
Kuva: Chris Hickey

### Punanokka-aratti

- *Pionus sordidus sordidus*
- *P. s. antelius*
- *P. s. saturatus*
- *P. s. ponsi*
- *P. s. corallinus*
- *P. s. mindoensis*
- Red-billed Parrot (Coral billed Parrot)

Noin 28cm, muutoin vihreähkö lintu, mutta erottuu punaisen nokkansa ansiosta,

rinnassa sinistä. Ulkonäöltään hyvin samankaltainen kuin parananaratti, tosin nokan väri eroaa. Valkoinen silmärengas, alaperä punainen. Nokan väritys muuttuu tummemman punaiseksi vasta aikuistuuksaan.

Tulee toimeen muiden lajien kanssa, sävyisiä, helppohoitoinen, leikkisä ja suhteellisen hiljainen.

Levinneisyys luonnossa: Venezuela, Kolumbia, Ecuador, Peru ja Bolivia.

### Parananaratti

- *Pionus maximiliani*
- *P. m. melanoblepharus*
- *P. m. siy*
- *P. m. lacerus*
- Scaly-headed Parrot (Maximilian Parrot)

Noin 30cm, suurin pionus-suvun edustaja ja samalla ehkä "värittömin", sillä laji on pääosin vihreähkö, mutta rinnassa on sinistä. Valkoinen silmärengas ja alaperä punainen.

"Maxit" (yleisnimitys) ovat hyvin suosittuja lemmikkeinä maailmalla erittäin sävyisän ja lempeän luonteen ja hyvin hiljaisen äänenkäytön takia. Tulee helposti toimeen muiden lajien kanssa ja sanotaan, että on parhain pionus-suvun puhuja.

Levinneisyys luonnossa: Brasilia, Paraguay ja Argentiina.

### Luumupääaratti

- *Pionus tumultuosus*
- Speckle-faced Parrot, Plum-crowned Parrot

Noin 29cm, vihreähkö lintu, jolla viininpunainen pää, pään sulkien päät valkoiset, rinnassa violettia, punaista ja harmaata. Valkoinen silmärengas ja alaperä punainen.

Luumupääaratti on pionus-suvun edustajista ehdottomasti harvinaisemmasta päästä, lemmikkinä suhteellisen tuntematon ja levinneisyys luonnossa on pienenevässä määrin.

Levinneisyys luonnossa: Bolivia ja Peru.

### Ukkoaratti

- *Pionus seniloides*
- White-headed parrot
- Vuodesta 2006 laji lasketaan *Pionus tumultuosus* alalajiksi



Parananaratti (*P. maximiliani*) Perry  
Kuva: Chris Hickey



Luumupääaratti (*P. tumultuosus*)  
Kuva: Sabine Kurt

Noin 28cm, vihreähkö lintu, jolla violetinvärisen pää, pään sulkien päät valkoiset, rinnassa aina alas mahaan asti violettia ja purppuraa ja ruskeaa (riippuu yksilöstä, kuinka vahvasti ja kuinka alas). Valkoinen silmärengas ja alaperä punainen.

Ukkoaratti on erittäin harvinainen ja lähes tuntematon lemmikkinä, levinneisyys luonnossa pienenevässä määrin.

Levinneisyys luonnossa: Länsi-Venezuela, Lounais-Kolumbian Andit, Länsi-Ecuador ja Luoteis-Peru.

### Meksikonaratti

- *Pionus senilis*
- White-crowned Parrot (White-capped Parrot)

Noin 24cm, vihreähkö lintu, jolla on valkoinen otsa, pään väritys vihreä, mutta sulkien päät sinertävät, kurkun tienoo valkoinen, jossa vaihtelevasti punertavaa sävyä, rinta ja vatsan seudulla sinistä, siivet vihreät, jossa pronssi sävy. Valkoinen silmärengas ja alaperä punainen.

Meksikonaratti on leikkisä, ellei jopa klovnimainen, sävyisä, muttei usein siedä muita lajeja lähietäisyydellä. Hiljainen ja helppohoitoinen.

Levinneisyys luonnossa: Panama ja Meksiko.

### Pronssiaratti

- *Pionus chalcopterus*
- *P. c. chalcopterus*
- *P. c. cyanescens*
- Bronze-winged Parrot

Noin 29cm, violetin-sininen lintu, kurkun alue valkoinen, joka laajenee alas vaaleahkon punertavana, siivet pronssinväriset, valkoinen silmärengas ja alaperä punainen.

Tulee toimeen muiden lajien kanssa, leikkisä, sävyisä, helppohoitoinen ja suhteellisen hiljainen.

Levinneisyys luonnossa: Luoteis-Venezuela, Länsi-Kolumbia, Ecuador ja Luoteis-Peru.

### Ruskoaratti

- *Pionus fuscus*
- Dusky Parrot

Noin 24cm, violetin-ruskea lintu, jonka väritys pääsee oikeuksiinsa vasta auringonvalossa. Pään väritys enemmän violetti, korvan alue tumma, lähes musta, nokan yläpuolella silmien edessä pyöreät punaiset merkit. Kaulassa molemmin puolin valkoiset viivat, rinnassa ja mahan alueella punertava violettiä. Valkoinen silmärengas ja alaperä punainen.



Meksikonaratti (*Pionus senilis*) Tamu.  
Kuva: Sabine Kurt



Pronssiaratti (*Pionus chalcopterus*) Adrion.  
Kuva: Julie Tazoi



Ruskoaratti (*Pionus fuscus*) Nila.  
Kuva: Pat Burke

Tulee toimeen helposti muiden lajien kanssa, leikkisä, sävyisä, helppohoitoinen ja suhteellisen hiljainen.

Levinneisyys luonnossa: Venezuela, Kolumbia, Guyana, Surinam, Ranskan-Guiana, Pohjois-Brasilia.